

Vluchtelingen in de Regio

Verslag

Zutphen, 17 maart 2016

Karen van Oudenhoven, hoogleraar en decaan van de faculteit sociale wetenschappen van de VU geeft een inleiding over Vluchtelingen in de regio. De bijeenkomst is georganiseerd door Gilde Zutphen en VU vereniging regio Gelderland. In de zaal: ongeveer 130 vrijwilligers en professionals die zich inzetten voor de opvang, ondersteuning en integratie van vluchtelingen in de regio Zutphen.



Gemeente Zutphen

Wethouder René Sueters opent het programma met een compliment aan alle aanwezigen. De wethouder is trots op hoe zij zich samen met de gemeente inzetten voor vluchtelingen in Zutphen. Hij prijst de gedrevenheid waarmee initiatieven worden opgepakt. Zoals ook deze middag, die hij vooral ziet als een kans om van elkaar te leren en goede ideeën mee te krijgen voor de aanpak van problemen en uitdagingen die in de toekomst in gezamenlijkheid moeten worden opgelost.

Andere cultuur

*Nooit ben ik op de vlucht geweest
Nooit gedobberd op een eindeloze zee
Altijd was er een thuis voor mij
Altijd een liefdevol mens
Als ik ooit moet vertrekken
Mensen heb mij dan lief*

Met dit gedicht leidt Peter van den Boom, voorzitter VU vereniging regio Gelderland en taalcoach bij Gilde Zutphen, het programma in. Treffende woorden van een collega die zich realiseert hoe moeilijk het moet zijn om plotseling je eigen geboortegrond, huis en familieleden te verlaten en terecht te komen in een land met een totaal andere cultuur. Hoe denken, doen en voelen deze nieuwe landgenoten? Integreren in dit nieuwe land, hoe doe je dat? Wat laat je achter? Wat neem je mee?

René Sueters en Peter van den Boom



Wortels in twee culturen

Karen van Oudenhoven geeft de zaal tijdens haar boeiende presentatie over zeer uiteenlopende onderzoeken inzicht in de complexiteit van het integratievraagstuk. Ze wijst op valkuilen, en reikt tegelijk ook handvatten aan voor een adequate begeleiding van vluchtelingen. Uit haar verhaal wordt duidelijk dat succesvolle integratie een brede samenhangende aanpak vereist, met aandacht voor zowel de economische, als de sociaalpsychologische aspecten van integratie.

Er is een lange termijninvestering nodig: in opleiding en werk, maar ook in het bouwen aan onderling sociaal vertrouwen en psychologische binding met de nieuwe cultuur. Uit verschillende onderzoeken blijkt dat integratie pas succesvol is als er sprake is van binding met zowel de oude als de nieuwe cultuur.

Onzekere hechting en aangeleerde hulpeloosheid

Een van de belangrijkste voorwaarden voor succesvolle integratie is psychologische veiligheid, het gevoel dat je erbij hoort en dat je mag zijn wie je bent. Daardoor ontwikkelen mensen vertrouwen in zichzelf en in anderen. Zij durven zich dan te hechten aan de mensen in hun (nieuwe) omgeving en initiatieven te ontplooien. De hoogleraar ondersteunt in dit verband de waarschuwing van de kinderombudsman, die stelt dat een steeds wisselende omgeving voor jonge asielzoekers leidt tot een 'onzekere hechting' en integratie kan verstoren. Datzelfde geldt voor 'aangeleerde hulpeloosheid' bij volwassen vluchtelingen, het gevoel dat je geen invloed hebt op de dingen die je overkomen. Veel asielzoekers worden depressief van de noodgedwongen passiviteit tijdens de maanden - soms jarenlange asielprocedure.

Gevoel van dreiging

Een andere belemmering bij integratie wordt gevormd door gevoelens van dreiging in de samenleving. Volgens Karen van Oudenhoven is het van belang om hier zorgvuldig mee om te gaan

en te onderzoeken of het gaat om een realistische dreiging of dat deze is gebaseerd op een vastklampen aan de eigen groep, de angst voor het onbekende. Interessant en confronterend is de vraag hoeveel mensen met een andere culturele achtergrond je aantreft op je eigen verjaardagsfeestje, en hoe je daar verandering in aan zou kunnen brengen.

Succesvolle integratie

Integratie lukt meestal het best op kleinschalig niveau, in een-op-een relaties, die zijn gebaseerd op gelijkwaardigheid en wederkerigheid. Persoonlijke, informele interactie waarbij je samen werkt aan gedeelde doelen. Met name het principe van wederkerigheid is bij integratie erg belangrijk: je helpt een ander en krijgt er zelf ook iets voor terug. Goede voorbeelden daarvan in Zutphen zijn het project Buddy tot Buddy en het Taalcoachproject van Gilde Zutphen. Door het leren van de taal van je gastland ga je je sneller thuis voelen en lukt het beter om je te verplaatsen in de cultuur van de ander. Bovendien stimuleert het spreken van meerdere talen de creativiteit. En dat heeft weer een positieve invloed op het integratieproces.

Publiek stelt vragen



verbindingen tussen de oude en de nieuwe cultuur. En daarbij duidelijk een aantal aspecten laten zien van de Nederlandse identiteit, of volksaard. Belangrijker is dat de grondwettelijke principes van de Nederlandse rechtsstaat worden gedeeld. Cultuur is volgens de hoogleraar niet statisch, maar altijd in beweging.

In gesprek

Na een korte pauze gaat Karen van Oudenhoven in gesprek met de zaal, een inspirerende ontmoeting tussen de kennis van de wetenschapper en de ervaring van lokale initiatiefnemers. Er wordt gesproken over de waarde van kleinschalige burgerinitiatieven, betrokkenheid, gemeenschapszin en solidariteit. Maar ook over grenzen aan de begeleiding van vluchtelingen: bij hechttingsproblemen, trauma's en depressiviteit moet je accepteren dat er naast vriendschappelijk contact ook professionele hulp nodig is. Betreffende het vraagstuk van het 'aanleren' van de Nederlandse identiteit is de hoogleraar duidelijk: die kun je niet opdringen. Je eigen identiteit neem je altijd mee. Die kun je niet uitdoen als een jas of inruilen voor een nieuwe. Ook heeft zij er moeite mee als de canon van de Nederlandse geschiedenis wordt gehanteerd als leidraad bij integratie van vluchtelingen. Je kunt bij integratie beter op zoek gaan naar

Vervolg

Hans Derksen, voorzitter van Gilde Zutphen, sluit de bijeenkomst af met de toezegging dat er zeker een vervolg komt. VU vereniging en Gilde zetten in op het delen van kennis en ervaring op het gebied van integratie van vluchtelingen. Daarbij gaat de Zutphense Overlegtafel AZC (ZOA) een belangrijke rol spelen. Aan deze tafel bespreken Zutphense organisaties en individuen samen met het Centraal Orgaan opvang Asielzoekers (COA) wat er nodig is in Zutphen.

Hans Derksen



Een nieuw initiatief van de ZOA is het taalproject voor bewoners van het Asielzoekerscentrum in Zutphen en de Noodopvang bij GGNet in Warnsveld. Iedereen die daarbij betrokken wil worden of ideeën wil delen kan een email sturen naar: voorzitterZOA@gmail.com.



Over Karen van Oudenhoven

Prof. dr. Karen van Oudenhoven-van der Zee is sinds 2014 decaan van de faculteit der Sociale Wetenschappen VU en specialist op het gebied van diversiteit. Zij is opgeleid als psycholoog op de terreinen gezondheid, arbeid en organisatie.

In 2001 werd zij hoogleraar Organisationspsychologie aan de RUG, met als expertisegebied culturele diversiteit op de werkvloer. Van 2005-2012 gaf zij als directeur leiding aan het instituut voor Integratie en Sociale Weerbaarheid.

Meer informatie:

Buddy tot Buddy: www.buddytobuddy.nl;

VU vereniging: www.vuvereniging.nl;

Gilde Zutphen: www.gilde-zutphen.nl

Verslag: Wietske Millekamp

Foto's: Gerard Kiezebrink